

KONFERENCE VOŠ: MUSÍME JEDNAT S REPREZENTACÍ VYSOKÝCH ŠKOL

Otázkou je, jestli akademická obec bude dialog chtít

Minulý týden proběhla v Praze konference vyšších odborných škol, jejímž smyslem bylo zhodnotit uplynulých dvacet let existence tohoto terciárního sektoru vzdělávání. Kromě dlouhodobě prosazovaných cílů zazněly na setkání i úplně nové požadavky, které by měly pomoci emancipovat vošky po boku vysokých škol. Jednou z novinek je například návrh na akreditaci pouze ročních bakalářských programů, které by byly určeny diplomovaným specialistům.

Řečníků na konferenci vystoupila celá řada, mezi prvními to byl poradce ministryně školství Petr Pavlík. Ten se ve svém příspěvku ohlédl do historie a zdůraznil, že do té doby, než začaly vznikat bakalářské studijní programy na vysokých školách, byly vyšší odborné školy jediným vzdělávacím segmentem, který plnil úlohu profesního studia po maturitě. „A tuto úlohu plní dodnes velmi dobře. Nezaměstnanost absolventů VOŠ je srovnatelná s nezaměstnaností absolventů vysokých škol, spolupráce se zaměstnavateli je v mnoha ohledech pružnější a dynamičtější než u vysokých škol. Provázanost s trhem práce je ostatně největší přidanou hodnotou vyšších odborných škol, spolu s praktickou přípravou,“ uvedl P. Pavlík.

Zapojte víc partnery

Za největší výzvu pro VOŠ považuje poradce ministryně klesající počet uchazečů

o studium, který je dán dvěma faktory – obecně demografickým poklesem a také vlivem rozmanité konkurenční nabídky bakalářských programů.

„Z pohledu ministerstva vidíme jako možné řešení to, že budou akreditovány i jiné formy studia než denní. Například formy kombinovaného studia, což je směr, kterým se ubírá i vysokoškolský sektor – v řadě oborů v těchto formách studuje více než polovina studentů. A dalším možným řešením je i výraznější zapojení jiných rezortů, zaměstnavatelských svazů nebo jednotlivých firem do stanovení kvalifikačních předpokladů, což se může promítnout do tarifních tabulek a kariérního růstu.“

Poradce však již nezmínil, že kombinovaná forma studia je vysokým školám proplácena zhruba ve stejné výši jako

Předsedkyně AVOŠ Markéta Pražmová

forma denní, a to na rozdíl od vošek, které ji provozují s velmi nízkým normativem. Otázkou je, co se na této skutečnosti změní po reformě financování regionálního školství.

Pár čísel

Petr Bannert, vedoucí odboru středního a vyššího odborného vzdělávání u ministerstva školství, si na konferenci položil otázku, zda je síť současných 174 vyšších odborných škol, v nichž studuje zhruba 25 tisíc studentů, dostatečná. Vysokých škol máme v Česku přes 70. „VOŠ je tedy více než dvojnásobek,“ uvedl a připojil další otázku: „Je ale jejich síť efektivní?“ Tady už prý odpověď není tak jednoznačná.

Vedoucí odboru P. Bannert dodal, že je pozitivní, že neklesá zájem o vyšší odborné vzdělávání u absolventů středních škol. Zejména je to patrné u oborů, které se vážou na kvalifikační zákony, tedy obory zdravotnické, sociální anebo pedagogické, v nichž se vzdělává největší podíl studentů. Zájem o vošky jako celek dokonce mírně roste. „Nově přijatí na vyšší odborné školy tvoří 60 procent těchto absolventů. Zbytek většinou jsou studenti v ostatních formách vzdělávání,“ uvedl s tím, že vyšší studium dokončí zhruba 80 procent přihlášených do prvního ročníku.“

Konference připomenula historii dvaceti let vyššího odborného vzdělávání a nastínila klíčové požadavky pro jeho další rozvoj:

- pevné zakotvení do soustavy terciárního vzdělávání prostřednictvím vlastního legislativního rámce
- prostupnost vyššího odborného vzdělávání do navazujících studijních programů bakalářského studia
- požadavek na užší spolupráci s reprezentací VŠ

Předseda Rady vysokých škol doc. Ing. Jakub Fišer, Ph.D., a místopředseda České konference rektorů JUDr. Ivan Barančík, Ph.D., nabídli společnou platformu pro dialog s Asociací vyšších odborných škol, kterou vítáme a bude zcela určitě využita k ukotvení vyššího odborného vzdělávání a oboustranně výhodné spolupráci.

AVOŠ

P. Bannert rovněž vyzdvihl fakt, že podle výzkumů většina studentů VOŠ podala přihlášku ne proto, že by se jim zdálo studium lehčí než bakalář, ale proto, že mají zájem o konkrétní obor vyššího odborného vzdělávání.

Uznání a uznávání

Velkou bolestí dvacetileté transformace vyššího studia je jeho uznávání, respektive uznávání jeho částí vysokými školami v bakalářských programech. P. Bannert upozornil na to, že podíl absolventů VOŠ přijatých k vysokoškolskému studiu mírně klesá. Může to být podle něj proto, že absolventi VOŠ získají takové vzdělání, takovou kvalifikaci, která jim okamžitě umožní dobré uplatnění v praxi, a nejsou tudíž motivováni pokračovat ve studiu. Klesající trend ovšem může být způsoben také neuznáním části vyššího studia vysokými školami.

Jak ukazují průzkumy, až 30 procentům absolventů byla uznána část studia na VOŠ, nicméně šlo o soukromé vysoké školy, které s voškami velmi často úzce spolupracují, nebo dokonce koexistují. Nízké číslo 2,3 procenta absolventů, kterým byly uznány nějaké předměty veřejnými vysokými školami, hovoří jasně.

„Není tajemstvím, že v listopadu 2013 Akreditační komise pro vysoké školy schválila standard, kde se říká, že předměty, které mají dopad na profil absolventa u státní závěrečné zkoušky na vysoké škole, nelze z vyšší odborné školy uznat, protože je

Ředitelka VOŠ, SPgŠ a OA v Mostě Jana Adamcová

ventů na trhu práce. „Když jsem před časem působil v pozici ředitele velkého centra sociálních služeb, upřednostňoval jsem absolventy vyšších odborných škol, protože jsme zjistili, že jsou lépe připraveni na praxi a v porovnání se středoškoly mají hlubší kvalifikaci,“ uvedl. To je prý navíc jeden z důvodů, proč se vysoké školství zubí nehty brání diskuzi. Jako příklad uvedl neúčast zástupců vysokoškolské reprezentace u kulatých stolů iniciovaných exministrem školství Marcellem Chládkem.

„Vize a politická odvaha jsou spjaty.“ Těmito slovy měl na mysli především odvahu politiků čelit tlaku mocné vysokoškolské reprezentace, která v minulosti skrytě i otevřeně vystupovala proti zájmům vyšších odborných škol. Odvahy, které se příliš nedostává.

Ředitelka VOŠ, SPgŠ a OA v Mostě Jana Adamcová k tomu podotkla, že její škola patří k těm, které také úspěšně existují dvacet let. Kde ale zatím příliš zdaru v Mostě nezaznamenali, je spolupráce s vysokými školami. „Soukromé vysoké školy jsou na tom lépe, akceptují naše studijní programy, veřejné však bohužel nikoli. V diskuzi bylo řečeno, že se těžko uznává něco, co není svázáno standardem. Chci upozornit, že již dlouho existuje Asociace vzdělavatelů v sociální práci, která se opírá o společný standard, který jsme si sami zpracovali, konzultovali ho s ministerstvem a ctíme ho. Dokonce vytváříme kontrolní mechanismy, abychom se od standardu neodkláněli. Výsledkem je, že naši absolventi – mluvím za svou školu – v oboru Sociálně-právní činnost prakticky nemají šanci být přijati za podmínek zohledňujících některé předměty,“ uvedla ředitelka Adamcová.

„ *Jaká je vize emancipace VOŠ v terciárním sektoru vzdělávání? Chceme ji, nebo ne? Co s prostupností, která je zatím dobrovolná? Neměla by být povinná? Jak naložit s tématem profesních bakalářů?*

musí student absolvovat během vysokoškolského studia. Co ale lze uznat, jsou předměty, které se státníci či s profilem přímo nespojují,“ konstatoval P. Bannert.

Už v letošních UN č. 9 jsme v této souvislosti uvedli, že podle současné legislativy možnost uznávání neboli prostupnost umožněna je. Vysokoškolský zákon hovoří o tom, že fakulta může diplomovaným specialistům uznat zkoušky nebo kredity shodné s těmi, které jsou součástí bakalářského programu. Diplomovanému specialistovi se tak bakalářské studium může zkrátit až na 1,5 roku. I aktuální novela vysokoškolského zákona pamatovala na tuto prostupnost, stále však nepřekročila hranice, za nimiž by uznávání vyššího studia bylo pro vysoké školy při jasně definovaných parametrech takřka povinné, jak AVOŠ již dlouhodobě požaduje.

Prezident Unie zaměstnavatelských svazů Jiří Horecký připomněl, že jeho instituce loni vydala stanovisko, v němž příznivě zhodnotila přínos vyššího odborného vzdělávání a uplatnitelnost jeho absol-

ventů. „Když porovnáme vyšší a vysoké školství, najdeme rozdílné akreditace nebo absence vědecké a výzkumné činnosti. To jsou ale podle mě zástupné argumenty. Kdyby rozhodovala jen uplatnitelnost na trhu práce, a ne třeba atraktivita titulů, v řadě oborů by vysoké školy prohrávaly,“ konstatoval J. Horecký.

Je dost odvahy?

Vzhledem ke kulatému výročí, které letos vošky slaví, připomněl, že v minulosti existovaly tendence a snahy, aby sektor VOŠ sám od sebe zanikl, aby o něj již nebyl zájem. „Že se tak nestalo, bylo podle mě dáno tím, že o vyšší školy byl zájem jak na straně uchazečů, tak zaměstnavatelů. A také je potřeba zmínit, že klíčovou roli v tom sehrála AVOŠ.“

Od zástupců ministerstva školství J. Horecký slyší, jaké vyšší odborné školství je a jaké bylo, ale už ne, jaké bude. Jaká je vize emancipace VOŠ v terciárním sektoru vzdělávání? Chceme ji, nebo ne? Co s prostupností, která je zatím dobrovolná? Neměla by být povinná? Jak naložit s tématem profesních bakalářů?

P. Pavlík poznamenal, že vysoké školy se řídí vysokoškolským zákonem a jsou v tomto smyslu autonomní. „Ministerstvo nemá páky, jak vysoké školy k něčemu nutit, pokud se nezmění vysokoškolský zákon. Nezaregistroval jsem, že by v průběhu přípravy novely vysokoškolského zákona Unie zaměstnavatelských svazů vznášela požadavek na prostupnost mezi voškami a vysokými školami. Debata byla přitom otevřená. Ministerstvo školství dnes nemá nástroj, jak vysoké školy přimět k diskuzi, jak je přimět, aby uznávaly absolventy nebo studium na vyšších odborných školách,“ uvedl P. Pavlík.

„Ministerstvo školství má konkrétní nástroj – předkládá zákony, které jsou v jeho